

การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการ
ของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่*
THE MEDIA DEVELOPMENT AND INTEGRATED TEACHING
INNOVATION OF MONK MORAL TEACHERS
IN CHIANG MAI'S SCHOOLS

พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์, Phisit Kotsupho
พลสรรค์ สิริเดชนนท์, Ponsan Siridechanont
พระครูสิริสุตานุยุต, phrakrusirisutanuyut
จันทร์สม์ ตาปูลิง, Chantarat Tapuling
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus
E-mail : ponwon@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ด้านสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ และ 3) เพื่อนำสื่อและนวัตกรรมไปใช้ในการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix method) ทั้งวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กับเครือข่ายครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ โดยการลงพื้นที่สำรวจ จำนวน 25 อำเภอ ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูพระสอนศีลธรรมยังขาดทักษะองค์ความรู้พื้นฐานด้านสื่อและนวัตกรรม ไม่ชำนาญการใช้สื่อและนวัตกรรมที่ทันสมัยรวมถึงขาดความชำนาญในการผลิตสื่อ โดยเฉพาะสื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับช่วงชั้นเรียน 2) ความเหมาะสมของสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก

* Received 23 February 2022; Revised 20 July 2022; Accepted 22 July 2022

($\bar{x} = 3.76$, S.D. = 0.71) ประสิทธิภาพของสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.53/83.06 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ดังนั้นประสิทธิผลของสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นต่อความก้าวหน้าในการเรียนรู้สูง 0.75 คิดเป็นร้อยละ 75 และ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.76$, S.D. = 0.01) ผลวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมระหว่างการอบรมของนักเรียน ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย เป็นไปตามสมมติฐานมีการพัฒนาขึ้นทั้ง 3 ด้าน 3) ครูพระสอนศีลธรรมได้นำสื่อและนวัตกรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาในการเรียนการสอน และความรู้ที่ได้มาจัดระบบ และพัฒนาให้มีความทันสมัย เพื่อนำไปบูรณาการกับการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ : การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอน, แบบบูรณาการ,
ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

Abstract

The objectives of this article were: 1) to study the knowledge of media and integrated teaching innovation of moral teachers in Chiang Mai's schools, 2) to develop media and innovation of integrated teaching to be more effective. and 3) to enable the monk moral teachers using media and innovation to integrate teaching in Chiang Mai's schools.

The research findings showed that the 1) The problem and obstacle to work performance of moral teaching monks found that the moral teaching monks lack of transfer skill and no teaching techniques, no modern teaching media skill for teaching, lack of media production technology, lack of teaching media skill, 2) The appropriation of an innovation media was at a high level ($\bar{x} = 3.76$, S.D. = 0.71). The efficiency of the application was 80.53/83.06 in average based on the standard criteria (80/80). The effectiveness index of application was at a high learning (0.75, 75%) and the satisfaction of student for using of application was at a high level ($\bar{x} = 3.76$, S.D. = 0.01). Students showed facilitative learning behaviors in classes The fourth hypothesis was thus also confirmed 3) the monk moral teachers had token the media and innovation for using solve problem in the learning and teaching and take the knowledge to

systematic management and update development for bringing the learning and teaching integration efficiently.

Keywords : Learning, Dhamma, Participatory, Medias

บทนำ

การศึกษาของไทยตั้งแต่สมัยโบราณพระสงฆ์มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ให้การอบรมโดยมีวัดเป็นศูนย์รวมความรู้ศิลปวิทยาการ เป็นผู้สั่งสอนให้อ่านออกเขียนได้ เรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของสังคม แต่กระนั้นบทบาทและวิธีการทางการศึกษาและศาสนายังคงถูกนำมาใช้ตลอดเวลา คณะรัฐมนตรีได้กำหนดบทบาทสำคัญของพระพุทธศาสนาในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน, (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2556, น.7)

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมที่เป็นไปตามกระแสโลก ส่งผลกระทบกับการจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐาน ดังนั้นการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 20 แบบที่เป็นอยู่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของสังคม องค์กร และตัวนักเรียนนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่ว่าจะเป็นวิชาชีพใดต้องเป็นบุคคลที่พร้อมทำงานและทำได้ตามความคาดหวังขององค์กร หรือสังคม การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมเพื่อไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วพลิกผัน และคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว และหนึ่งในทักษะที่จำเป็นอย่างมากคือทักษะด้านเทคโนโลยี ดังนั้นการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 20 แบบที่เป็นอยู่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของสังคม องค์กร และตัวนักเรียนนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่ว่าจะเป็นวิชาชีพใดต้องเป็นบุคคลที่พร้อมทำงานและทำได้ตามความคาดหวังขององค์กร หรือสังคม การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมเพื่อไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วพลิกผัน และคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว และหนึ่งในทักษะที่จำเป็นอย่างมากคือทักษะด้านเทคโนโลยี

ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการสอนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ ทั้งนี้ครูและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและวิทยาการประเภทต่าง ๆ นอกจากนี้มาตราที่ 30 ยังระบุว่าให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ครูสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ, 2542, น. 11-12) รัฐบาลได้มอบโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมาให้มหาวิทยาลัยสงฆ์ได้ดำเนินการ ซึ่งแต่เดิมกระทรวงวัฒนธรรมได้กำกับดูแล (สำนักงานพระสอนศีลธรรม, 2557, น. 4) ทำให้เกิดเป็นโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาทางด้านศีลธรรมในเด็กและเยาวชนที่มองข้ามความสำคัญอันเกิดจากสังคมในยุคนี้ที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าปัญหาทางด้านจิตใจ ขาดความสมดุลในการดำเนินชีวิตให้มีความสำคัญด้านวัตถุนิยม เป็นต้น

จากปัญหาข้างต้นเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการ การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอน รวมทั้งการที่ครูพระสอนศีลธรรมนำสื่อไปใช้สอนนักเรียน ซึ่งบางครั้งอาจจะดูซับซ้อนสำหรับการใช้งาน โดยเฉพาะครูพระที่ยังขาดการพัฒนาศักยภาพในการอบรมเชิงปฏิบัติการในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเฉพาะสื่อ“แอปพลิเคชัน” และขาดการวิธีการวิเคราะห์ และประเมินการใช้สื่อ นวัตกรรมการเรียน การสอนที่เป็นระบบ เพื่อนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้น รวมทั้งขาดความชำนาญในการใช้สื่อที่จะนำไปใช้ในการสอน โดยเฉพาะสื่อแอปพลิเคชัน (Application) ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญต่อการพัฒนาสื่อแอปพลิเคชัน เพื่อให้ครูพระและผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ใช้ในการสอน ครูพระสอนศีลธรรมจะต้องพัฒนาทักษะการสอนให้มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมองเห็นความจำเป็นของระบบการบริหารจัดการเรียนการสอนด้วยสื่อแอปพลิเคชัน (Application) จึงสนใจพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอนด้วยเทคโนโลยีให้กับครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ การที่ผู้วิจัยเลือกที่จะนำเอานี้มาใช้ในการวิจัยนั้น เพราะรูปแบบในการแสดงผลเป็นวิธีที่น่าสนใจ ในการนำมาใช้กับการเรียนการสอนทำให้การเรียนมีความสมจริงมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนและเกิดความอยากรู้อยากเห็นและน่าที่จะช่วยให้นักเรียนในระดับนี้สนใจในการเรียนการสอนได้ ถ้าหากมีการออกแบบและมีการพัฒนาการระบบที่ดี จะทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจและช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและเพิ่มความสะดวก สำหรับครูพระผู้สอนที่จะนำสื่อและนวัตกรรมการสอนนำไปใช้ให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ด้านสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการของครูพระสอนศีลธรรม
2. เพื่อพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อนำสื่อและนวัตกรรมไปใช้ในการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการ และนำสื่อที่ได้ไปพัฒนาต่อยอดให้ครูพระสอนศีลธรรมได้นำสื่อและนวัตกรรมไปใช้ประกอบการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยสื่อที่ใช้ได้แก่ สื่อแอปพลิเคชัน (Application) ครูพระสอนศีลธรรม

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.1 แผนการจัดการพัฒนาศักยภาพครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ 25 รูป เพื่อเป็นตัวแทนพัฒนาการสอนโดยใช้สื่อและนวัตกรรมการสอนที่เรียกว่า “แอปพลิเคชัน” (Application) ครูพระสอนศีลธรรม โดยใช้กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้ศึกษาและสร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ปัญหาการสอนสาระการเรียนรู้แกนกลาง จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการสอน ตัวชี้วัดสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การวัดประเมินผล การใช้สื่อชุดข้อมูลความรู้สื่อแอปพลิเคชัน และเกณฑ์การประเมินผล รวมทั้งกิจกรรมการประเมินการใช้สื่อการสอน จากนั้นนำมาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 จึงนำไปใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- 1) แบบสอบถามการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 ตอน 15 ข้อ
- 2) แบบสัมภาษณ์การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 ตอน 15 ข้อ

3) ชุดอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 ตอน 15 ข้อ

4) แบบทดสอบวัดความรู้การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ ก่อน-หลัง (pre-test- post-test) จำนวน 3 ตอน 15 ข้อ

5) แบบประเมินการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาโดยจำแนกและจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นแบบประเมินคุณภาพสื่อและนวัตกรรมการสอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยด้วยโปรแกรม Atlasti.ti ตามกรอบตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 จำนวน 3 ตอน 15 ข้อ

2. วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เชิงปฏิบัติการ (Action Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รวบรวมได้ทั้งข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนามจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การประเมินก่อน/หลังอบรม การประเมินสื่อและนวัตกรรมการสอน(สื่อแอปพลิเคชัน) มาเรียบเรียงและตรวจทานความถูกต้องของข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา(Content Andlysis and Synthesis) จากการวิจัยเพื่อสรุปและประมวลผลตัวชี้วัดโดยยึดหลักความสอดคล้องของข้อมูล จากการศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อตรวจสอบและดำเนินการจัดทำตัวชี้วัดพัฒนาศักยภาพครูพระสอนศีลธรรมต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์เนื้อหาโดยจำแนกและจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม Google fromสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยด้วยโปรแกรม Atlasti.ti จำนวน 3 ตอน 15 ข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์เนื้อหาโดยจำแนกและจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยด้วยโปรแกรม Atlasti.ti จำนวน 3 ตอน 15 ข้อ

4. วิเคราะห์แบบทดสอบวัดความรู้การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ ก่อน-หลัง (pre-test- post-test) จำนวน 3 ตอน 15 ข้อ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาโดยจำแนกและจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นแบบทดสอบ

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยด้วยโปรแกรม Atlasti.ti จำนวน 3 ตอน 15 ข้อ

5. แบบประเมินการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาโดยจำแนกและจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นแบบประเมินคุณภาพสื่อและนวัตกรรมการสอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยด้วยโปรแกรม Atlasti.ti ตามหลักตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 จำนวน 3 ตอน 15 ข้อ

ผลการวิจัย

การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ดังนี้

1. ผลองค์ความรู้ด้านสื่อและนวัตกรรมการสอน พบว่า ก่อนพัฒนาครูพระมีองค์ความรู้เท่ากับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.18$, S.D. = 0.74) หลังพัฒนาครูพระมีองค์ความรู้สูงกว่าก่อนพัฒนา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.65) รองลงมา คือการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมในการสอน

2. ผลการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอน พบว่า ก่อนอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพครูพระสอนศีลธรรม 20.85 หลังอบรมเชิงปฏิบัติการ 40.08 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนอบรม 5.48 และหลังอบรม 4.70 เมื่อเปรียบเทียบค่า D.6.38 และค่า t. 52.61 ผลหลังอบรมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 Six

ส่วนผลครูพระสอนศีลธรรมได้นำสื่อและนวัตกรรมไปใช้สอน ด้านเนื้อหา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 3.18$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า สื่อและนวัตกรรมการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.65) รองลงมาคือการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมในการสอน 3.1 ผลการวิเคราะห์คุณภาพของสื่อ ด้านภาพ ภาษา และเสียง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 3.18$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า การผลิตสื่อและนวัตกรรมการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.65) รองลงมา คือการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมในการสอน และด้านการจัดการนำเสนอ ด้านอักษรและสี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.18$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมในการสอน

อภิปรายผลการวิจัย

องค์ความรู้ด้านสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบบูรณาการของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลวิจัยประเด็นนี้ สัมพันธ์กับปัญหาในการวางแผนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ (พระอุดมเกียรติ วิสุทธิจาโร และคณะ, 2555, น. 167) ที่อธิบายว่า การฝึกอบรมพระสงฆ์ เพื่อเป็นพระสอนศีลธรรมทั้งระบบเก่าและสื่อสมัยที่ยังขาดแบบแผนอันเดียวกันทั่วประเทศ ต่างส่วนต่างทำ ทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับสถาบัน ขาดการประชุมชี้แจงแผนที่มีอยู่เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทำให้การขับเคลื่อนสู่แผนปฏิบัติไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ควรมีการทำวิจัยพระสอนศีลธรรมว่าควรมีการจัดอบรมหรือการจัดหลักสูตรที่เหมาะสมกับช่วงชั้นเรียน มีแผนการสอนสำหรับพระสอนศีลธรรม และแนวทางการสอนที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและสอดคล้องกับแนวคิดของ (องอาจ นัยพัฒน์, 2554, น. 234) ที่อธิบาย กระบวนการแสวงหาความรู้หรือความเข้าใจในแง่มุมใหม่ ๆ เกี่ยวกับผลผลิตกระบวนการ และการบริการที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบ แล้วประยุกต์ความรู้หรือความเข้าใจที่ได้จากการแสวงหาไปสร้างสรรค์หรือปรับปรุงให้เกิดผลผลิต กระบวนการ และการบริการแบบใหม่ขึ้น ซึ่งมีประสิทธิภาพ และเป็นที่ต้องการจำเป็นของบุคคล ตลาด หรือองค์กรใด ๆ มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์ ที่กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยที่มุ่งหมายเพื่อสร้างหรือค้นหาแนวคิด แนวทาง ระเบียบปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ที่นำไปใช้เพื่อพัฒนากลุ่มคน หน่วยงาน หรือองค์กร จุดหมายปลายทางที่คาดหวัง จึงเป็นการมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2551, น. 137) นวัตกรรมรวมถึงสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาวัตกรรมการศึกษาหรือนวัตกรรมการเรียนการสอน ซึ่งพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ระบุความหมายว่า หมายถึง แนวคิด วิธีการและสิ่งประดิษฐ์ใหม่ทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน อาจเป็นสิ่งใหม่ในบริบทหนึ่งหรือช่วงเวลาหนึ่งอาจเป็นสิ่งใหม่ที่กำลังอยู่ในกระบวนการพิสูจน์ทดสอบ หรือได้รับการยอมรับนำไปใช้แล้วแต่ยังไม่แพร่หลาย ส่วนความหมายของคำว่า สื่อและเทคโนโลยี หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิควิธีการที่นักการศึกษาและครูใช้ในการพัฒนาการศึกษา การถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และทักษะความสามารถต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนนักศึกษาในวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้สื่อและเทคโนโลยีควบคู่กันไปและสอดคล้องกับ (สมิตร คุณานุกร, 2528, น. 42) การบูรณาการว่าเป็นการทำให้เกิดความสมบูรณ์ หรือทำให้เต็มหน่วยการบูรณาการจึงหมายถึง หน่วยความรู้ที่เต็มสมบูรณ์ ซึ่งหมายถึง การประมวลรวบรวมความรู้ไว้ในหน่วยเดียวกันความรู้เหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ในหน่วยนั้น ๆ หน่วยบูรณาการช่วยสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความ

เป็นจริงของการใช้ความรู้ในชีวิตอีกด้วยและสอดคล้องกับ (อัญชลี สารรัตน์, 2542, น. 27-30) ความหมายของบูรณาการ คือ เป็นการจัดการศึกษาหรือจัดหลักสูตรและการสอนโดยนำศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานให้เกิดความสมบูรณ์ และทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์และพัฒนาการด้านความคิดที่สมบูรณ์และสอดคล้องกับ (Treehouse Community, 2017) ปัจจุบัน “แอปพลิเคชัน” ถูกใช้กันอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นแอปพลิเคชันบนคอมพิวเตอร์ เว็บไซต์ หรือสมาร์ทโฟน แอปพลิเคชัน จัดเป็นซอฟต์แวร์ประยุกต์ประเภทหนึ่งที่มีส่วนติดต่อผู้ใช้หรือ Graphic User Interface (GUI) เพื่อรับคำสั่งหรือข้อมูลแล้วนำไปประมวลผลยังส่วนประมวลผล โดยซอฟต์แวร์ประยุกต์นี้จะไม่สามารถทำงานได้หากปราศจากซอฟต์แวร์ระบบ (System software) ได้แก่ ระบบปฏิบัติการต่าง ๆ ในการสั่งการการประมวลผลไปยังฮาร์ดแวร์

อย่างไรก็ตาม แอปพลิเคชันมักจะใช้เรียกซอฟต์แวร์หรือโปรแกรมที่เน้นตอบสนองการใช้งานของผู้ใช้ระดับท้ายสุด (end user) เป็นหลัก เช่น โปรแกรมประมวลผลคำ (Word processing), โปรแกรมตกแต่งภาพ (Image processing), เครื่องคำนวณ (calculator) และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ (พระสถิต มหาลาโภ, 2553, น. 12) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนบ้านโนนม่วงได้ยึดหลักวิธีการเสริมสร้างศรัทธาแก่ผู้เรียนด้วยการปลูกฝังด้วยโอวาท 3 คือ ไม่ทำชั่ว ทำความดี ชำระจิตให้บริสุทธิ์ เน้นให้เกิดการเรียนรู้ตัวผู้เรียน ครูพระสอนศีลธรรมจึงเป็นที่พึ่งแก่สถานศึกษาในการอบรมให้ความรู้ศีลธรรมแก่นักเรียน ส่วนผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนามีประสิทธิภาพการสอนดี มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอนเช่นกิจกรรมการทำบุญวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกทางกาย ทางวาจา เช่น ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ทะเลาะกับเพื่อน ไม่ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น และชุมชน ประพฤติตนเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตใจสำนึกดี มีความเมตตาต่อเพื่อน ๆ และคนอื่นและสอดคล้องกับของ (พระมหาปัญญา แล่นปิว, 2553, น. 9) ทำการศึกษาวิจัย เรื่องศึกษาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า การปฏิบัติงานของครูพระสอนศีลธรรมมี 4 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหาหลักสูตร พระสอนศีลธรรมจำนวนมากมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรของสถานศึกษาที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ด้านการเรียนการสอนจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิควิธีที่หลากหลายเช่น การสนทนา การบรรยายประกอบสื่อการสอน การทำกิจกรรมกลุ่ม 3) ด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ ใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทสิ่งพิมพ์และประเภทวัสดุ 4) ด้านการวัดผลและการประเมินผล โดยใช้แบบทดสอบตามตัวชี้วัดและมาตรฐานของหลักสูตรสถานศึกษาและสอดคล้องกับของ (ญาดา อรรถนันต์ และคณะ,

2560, น. 8) ได้ทำการศึกษา เรื่อง แอปพลิเคชันส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1. ครูพระสอนศีลธรรมสามารถสร้างชุดข้อมูลความรู้และนำไปใช้สร้างสื่อและนวัตกรรมการสอนสื่อแอปพลิเคชัน ตรงตามช่วงชั้น ตามมาตรฐานตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรท้องถิ่น
2. ครูพระสอนศีลธรรมนำสื่อแอปพลิเคชันไปใช้สอนได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน
3. ครูพระสอนศีลธรรมวิเคราะห์และประเมินสื่อผู้เรียนเกี่ยวกับสื่อและนวัตกรรม การสอนแบบบูรณาการได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาต่อยอดการสร้างสื่อการสอนแอปพลิเคชัน ที่ได้มาตรฐานแบบเดียวกันครบทุกช่วงชั้น/ช่วงวัย
2. ควรเพิ่มกลุ่มประชากรตัวอย่างในระดับภาค (ระดับภาคเหนือ 17 จังหวัด)
3. ควรพัฒนาศักยภาพอบรมเชิงปฏิบัติการครูพระสอนศีลธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อ และใช้สื่อการสอนให้ตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณการทำวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- ญาดา อรรธอนันต์และคณะ. (2560). “แอปพลิเคชันส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน”. ในการสัมมนาวิชาการระดับชาติ ด้านคนพิการ ครั้งที่ 9 ศูนย์ประชุมวายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทาราบายเซ็นทาราศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ. กรุงเทพฯ.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- พระมหาปัญญา แล่นปิว. (2553). “ศึกษาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 (สารนิพนธ์ปริญญาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระสถิต มหาลาโภ (ศรีเมือง). (2553). การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา (เล่มที่ 116), ตอนที่ 74 ก
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2551) พจนานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- สำนักงานพระสอนศีลธรรม. (2558). สรุปผลการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประจำปีงบประมาณ 2557. สำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุมิตร คุณานุกร. (2528). หลักสูตรและการสอน, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2554). การออกแบบการวิจัย : วิธีการเชิงปริมาณเชิงคุณภาพ และผสมผสานวิธีการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี สารัตนะ. (2542). การศึกษาแบบบูรณาการ. วารสารวิชาการ. 2(12). 27-30.

